

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
**ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ХІХ
– ПОЧАТКУ ХХ СТ.**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ІСТОРІЇ УКРАЇНИ, АРХЕОЛОГІЇ ТА
КРАЄЗНАВСТВА

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної
програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

Викладач

Контакти

бакалавр
01 Освіта/Педагогіка
014 Середня освіта (Історія)
Середня освіта (Історія)
3,5
3 рік, 5 семестр
Обов'язковий компонент

згідно з розкладом
українська
щосереди 13.00–15.00 (113 кабінет, з
можливістю дистанційної роботи на
платформах ZOOM та Google-class).
кандидат історичних наук, доцент
Рахно Олександр Якович
E-mail: Rahno_205@ukr.net

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Історія України XIX – початку XX ст.» є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми 014 «Середня освіта (Історія)». Дисципліна є продовженням наскрізного курсу «Історія України». Вона охоплює коло теоретичних і практичних проблем історії українських земель від кінця XVIII ст. – до початку XX ст. Вивчення дисципліни сприяє процесу формування у студентів історичного мислення, умінню аналізувати й узагальнювати історичні події та явища, визначати їх суть, причинно-наслідкові зв'язки між ними, виділяти основне, об'єктивне і суб'єктивне, самостійно оцінювати і інтерпретувати історичний процес, робити правильні висновки з метою успішної розбудови своєї національної держави, усвідомлювати її роль і місце у світовій історії вихованню патріотизму.

Навчальна дисципліна «Історія України XIX – початку XX ст.» планується у V семестрі і передбачає 26 годин лекційних, 20 годин практичних занять і 59 годин самостійної роботи студента. Формою підсумкового контролю якості знань, навичок, умінь є іспит.

Мета навчальної дисципліни полягає у дослідженні закономірностей та особливостей розвитку суспільства і людини на території сучасної України у період становлення індустріального суспільства, формуванні у студентів компетентностей творчого осмислення історичного минулого українського народу в контексті світової історії та практики державотворення в сучасній українській державі; набуття студентами наукового бачення суспільних явищ, подій, тенденцій минулого та сучасного; формування умінь критично аналізувати отриману з різних джерел інформацію, самостійно трактувати її, застосовувати набуті знання з історії України при викладанні курсу у закладах середньої освіти, для орієнтації в громадсько-політичному житті та оцінки суспільних явищ і подій; виховання у студентської молоді патріотизму, національної й громадської свідомості, формування толерантного, неупередженого ставлення до інших народів, утвердження ідеалів гуманізму.

Програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів:

1. Українські землі наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.
2. Модернізаційні процеси на українських землях у другій половині XIX ст.
3. Україна на початку XX ст. (1900–1914 рр.)

Обсяг дисципліни

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	3,5	3,5
Кількість годин:	105	105
- лекції	26	10
- практичні / семінарські	20	8
- лабораторні		
- індивідуальні завдання		
- самостійна робота студента	59	87

Статус навчальної дисципліни: нормативна (обов'язкова)

Передумови для вивчення дисципліни Навчальна дисципліна «Історія України XIX – початку XX ст.» пов'язана з наступними дисциплінами: «Стародавня історія України», «Історія України литовсько-польської доби», «Історія України доби Гетьманщини», «Історія країн Європи і Америки нового і новітнього часу», «Історія української культури».

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПШ	Компетентності
	Загальні компетентності (ЗК)
ЗК1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 02	Здатність зберігати та приумножувати культурні цінності на основі розуміння закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі загальних знань про природу і суспільство, зберігати баланс між професійним та особистим життям.
ЗК 06	Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
ЗК 07	Здатність спілкуватися державною мовою усно та письмово, доносити власну думку державною мовою усно та письмово.
	Фахові компетентності (ФК)
ФК 02	Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти українською мовою, формувати мовно-комунікативні уміння учнів.
ФК 07	Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.
ФК 09	Здатність орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу, доцільно використовувати категоріально-понятійний апарат і хронологію історичної науки. Здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей.
ФК 10	Здатність до абстрактного мислення, пошуку, оброблення, аналізу та синтезу інформації з різних джерел.
ФК 11	Здатність обґрунтовано визначати роль України в загальноєвропейських та світових культурних процесах.
	Програмні результати навчання (ПРН)
ПРН 03	Володіння концептуальними науковими та практичними знаннями та здатністю до критичного осмислення теорій,

	принципів, методів і понять у сфері професійної педагогічної діяльності та/або навчанні історії.
ПРН 11	Здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.
ПРН 12	Розуміння й використання основних сучасних термінів і положень історичних наук та методики їх викладання, а також здатність аналізувати, порівнювати і класифікувати результати діяльності науковців різних напрямків і шкіл. Знання та розуміння історіографії для аналізу сучасних наукових дискусій із проблем вітчизняної та всесвітньої історії.
ПРН 13	Уміння використовувати методологію історії як науки, характеризувати об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів на підставі критичного аналізу історичних джерел, інтеграції їх змісту, визнання й сприйняття різноманітності їх оцінок.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Українські землі у першій половині XIX ст.												
Тема 1. Вступ. Українське національне відродження кінця XVIII–початку XX ст.	5	2				2	7	1				6
Тема 2. Політичне становище українських земель у першій половині XIX ст.	10	2	2			6	7	1				6
Тема 3. Соціально-економічний розвиток українських земель у першій	4	2				2	7	1				6

половині XIX ст.												
Тема 4. Суспільно-політичні та національний рухи на українських землях в першій половині XIX ст.	8	2	2			4	7	1				6
Тема 5. Культура України першої половини XIX ст.	7		2			5	10		2			8
Разом ЗМ 1	34	8	6			19	38	4	2			32
Змістовий модуль 2. Модернізаційні процеси на українських землях у другій половині XIX ст.												
Тема 6. Модернізаційні процеси на українських землях у другій половині XIX ст.	4	2				2	7	1				6
Тема 7. Реформи 60–70 рр. XIX ст. та їх реалізація на Наддніпрянській Україні.	6	4				2	7	1				6
Тема 8. Соціально-економічний розвиток українських земель у другій половині XIX ст.	6	2				4	7	1				6
Тема 9. Суспільно-політичні та національно-визвольний рухи у другій половині XIX ст.	26	2	8			16	10		2			8
Тема 10. Культурне життя України в другій	6		2			4	10		2			8

половині XIX ст.												
Разом за ЗМ 2	48	10	10			28	41	3	4			28
Змістовий модуль 3. Україна на початку XX ст. (1900–1914 рр.)												
Тема 11. Соціально-економічний і політичний розвиток України на початку XX ст.	5	4				1	7	1				6
Тема 12. Надніпрянська Україна в період революції 1905–1907 рр. та в умовах її поразки	8	2	2			4	8	1				7
Тема 13. Західноукраїнськ і землі на початку XX ст.	3	2				1	8	1				7
Тема 14. Розвиток культури України на початку XX ст.	8		2			6	9		2			7
Разом за ЗМ 3	24	8	4			12	32	3	2			27
Усього годин	105	26	20			59	105	10	8			87

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Інкорпорація українських земель до складу Російської та Австрійської імперій у першій половині XIX ст.	2
2	Кирило-Мефодіївське товариство	2
3	Культурне життя українських земель пер. пол. XIX ст.	2
4	Володимир Боніфатійович Антонович – ідеолог хлопоманства.	
5	Концепція майбутнього розвитку України у працях	2

	Миколи Драгоманова	
6	Культурне життя Наддніпрянської України другої половини XIX ст.	2
7	Народницький рух в Україні.	2
8	Громадівський рух: суть, особливості, діячі.	2
9	Український національно-визвольний рух у період революції 1905–1907 рр.	2
10	Розвиток культури України на початку XX ст.	2

...

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Алексєєв Ю.М. Історія України: навчальний посібник для вузів. К., 2004. 256 с.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. К., 2016. 656 с.
3. Бокань В.А. Історія культури України: Навч. посібник. К., 2002. 256 с.
4. Горєлов М.Є., Моця О.П., Рафальський О.О. Цивілізаційна історія України. К., 2005.
5. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX століття. К.: Генеза, 2000. 360 с.
6. Гупан Н.М., Пометун О.І. Історія України. К.: Освіта. 2012. 336 с.
7. Економічна історія світу і України: підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Б.Д.Лановика. Тернопіль, 2004. 456 с.
8. Історія України: Документи. Матеріали / Уклад., комент. В.Ю.Короля. К., 2001.
9. Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин. К. : Наук. думка, 2013. 1056 с.
10. Котова Н. Історія України: навчальний посібник. Харків: Одиссей, 2005. 413 с.
- 11.. Литвин В. Історія України: підручник / відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. 991 с.
12. Литвин В.М. Історія України (у 3-х томах). К.: Альтернативи, 2005.
13. Марчук С. Писемні джерела з історії України: Курс лекцій. – Львів: Світ, 1999. – 352 с.; іл.
14. Михальчук П. А. Історія України. Курс лекцій. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Тернопіль: Астон, 2003. 272 с.
15. Михальчук П.А. Історія України, Термінологічний і хронологічний довідник. Вид 2-ге, доп. і перероб. Тернопіль: «Підручники і посібники», 2006. 192 с.
16. Новітня історія України (1900–2000): Підруч. Для іст. спец. вищих навч. зал. / А.Г.Слюсаренко, В.І.Гусєв, В.М.Литвин. 2-е вид, переробл. і доп. К.: Вища школа, 2002. 718 с.
17. Підкова І., Шуст Р. Довідник з історії України. Ч. 1-3. К.: Генеза, 1999.
18. Політична історія України. У 6-ти т. К., 2002–2004.
19. Політична історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.І.Танцюри. К., 2001. 488 с.
20. Рибалка І.К. Історія України. У 2-х ч. Ч.ІІ. Від початку XIX ст. до 1917 р. Харків, 1997. Ч.2.

21. Україна в ХХ ст.: зб. документів і матеріалів (1900–1939). Упор. А.Г.Слюсаренко, А.О.Буравченков, М.І.Миронець та ін. К., 2000. 448 с.

Допоміжна література:

1. Антонович М. З історії громад на рубежі 1850-1860-х рр.. (Коли постали громади?) // Київська старовина. 1998. № 2. С. 28-49.
2. Болдирев О.В. Одеська громада. Історичний нарис про українське національне відродження в Одесі в 70-ті роки ХІХ ст. Одеса, 1994.
3. Голобуцький О., Кулик В. Український політичний рух на Наддніпрянщині кінця ХІХ– початку ХХ століття. Довідник. К., 1996.
4. До історії національних меншин Австро-Угорщини (ХІХ – початок ХХ ст.) /Упор. Коталія Й. – Ужгород, 2001.
5. Дорошенко Д. Нарис історії України. У 2-х т. К., 1992.
6. Дорошенко Д. Огляд української історіографії. К., 1996.
7. Іваницька С. Українська ліберально-демократична партійна еліта: «колективний портрет» (кінець ХІХ – початок ХХ століття). Запоріжжя: «Просвіта», 2011. 452 с.
8. Іваницька С. Українська ліберально-демократична партійна еліта: «колективний портрет» (кінець ХІХ – початок ХХ століття). – Запоріжжя: «Просвіта», 2011.
9. Історія України. Нове бачення. У 2-х т. К., 1996.
10. Історія України / Під ред. Ю.Зайцева. Львів, 1996.
11. Історія України /Під ред. В.А.Смолія. К., 1997.
12. Історія українського селянства. Нариси в 2-х томах. К., 2006.
13. Історія української літератури ХІХ ст. К., 2003. Кн. 1-2.
14. Казьмирчук Г., Латиш Ю. Рух декабристів: дискусійні питання та спроба їх розв'язання (до 180-річчя повстання) // Укр. іст. журн. 2005. № 6. С. 50–65.
15. Калініченко В.В., Шабельник Г.П. Витоки світогляду та політичної свідомості революційних народників в Україні 70-х рр. ХІХ ст. (соціально-психологічний аспект) // Укр. іст. журн. 2006. № 2. С. 38–48.
16. Кармазин М.С. Ідея державності в українській політичній думці (кінець ХІХ – початок ХХ століття). К., 1998.
17. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі ХІХ–ХХ ст.: Соціально-політичний портрет. – К., 1993.
18. Катренко А.М. Початки нового етапу українського національного руху в ХІХ ст. (громади 60-х рр.. ХІХ ст.) // Пам'ять століть. 1996. № 2. С. 23–26.
19. Катренко А. Одеська громада 70-90-х рр.. ХІХ ст. //Київська старовина . 1998. № 2. С. 84–95.
20. Катренко А.М. Український національний рух ХІХ ст.: У 2-х частинах. К., 1998–1999. Ч. II. 60-90-ті рр. ХІХ ст.
21. Катренко А.М. У пошуках шляхів побудови справедливого суспільства (Діяльність народовольців і чорнопередільців в Україні у 80-х рр. ХІХ ст.). К., 2001.
22. Катренко А.М. Національно-культурна та політична діяльність Київської громади (60-70 рр. ХІХ ст.) К., 2003. 180 с.

23. Когут З. Російський централізм і українська автономія. К., 1996.
24. Колесник В., Рафальський О. Український рух в Австро-Угорщині (кінець XIX – початок XX ст.). – К., 1998.
25. Колесник В., Рафальський О., Тимошенко О. Шляхом національного відродження. Національне питання в програмах та діяльності українських партій Наддніпрянщини (1900 – 1907). – К., 1998.
26. Наумець Л. Товариство об'єднаних слов'ян. Житомир, 1997.
27. Наумов С.О. Створення Революційної української партії // Укр. іст. журн. 2006. № 2. С. 49–59.
28. Никифорак М.В. Буковина в державно-правовій системі Австрії (1774–1918 рр.). Чернівці: Рута, 2004. 383 с.
29. Половець В.М. Кооперативний рух в Лівобережній Україні (1861–1917 рр.). Чернігів, 1996.
30. Полонська-Василенко Н. Історія України. 2-е вид. К.: «Либідь», 1993. Т.2: Від середини XVII століття до 1923 року. С. 407–606.
31. Рахно О.Я. «Громадянський строй, народодержавні права і обов'язки людей на Україні» (проект автономії України О. О. Русова 1907 р.) // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 33. Серія: історичні науки. №3. Чернігів, 2006. С. 171–181.
32. Рахно О.Я. Михайло Русов: віхи життя та діяльності (До 130-річчя від дня народження) // Сіверянський літопис. 2006. №4. С. 120–125.
33. Рахно О. Я. Чернігівські земці (історико-біографічні нариси). Чернігів: КП «Видавництво «Чернігівські обереги», 2009. 352 с.
34. Рахно О.Я. Земська реформа 1864 р. і утворення органів земського самоврядування в Чернігівській губернії // Сіверянський літопис. 2010. № 6. С. 101–111.
35. Рахно О.Я. Переселенська діяльність Чернігівського губернського земства // Чорноморський літопис: Науковий журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2012. Вип. 5. С. 77–83.
36. Рахно О.Я. Голови Чернігівської губернської земської управи: Біобібліографічний довідник. Чернігів: Десна Поліграф, 2013. 240 с.
37. Рахно О.Я. Чернігівські земці – члени Державної ради Російської імперії // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2013. № 1050: Сер. «Історія». Вип. 46. С. 91–104.
38. Русов О. О. Щоденники та спогади / [упорядкування, підготовка до друку, вступна стаття, коментарі О. Я. Рахна]. Чернігів: Десна Поліграф, 2011. 320 с.
39. Русалка Дністрова: Документи і матеріали. – К., 1988.
40. «Руська трійця». З історії суспільно-політичного руху і культури України. К., 1987.
41. Сарбей В.Г. Національне відродження України. Т.9. К., 1999. 336 с.
42. Симоненко Р.Г. Українсько-польські відносини та боротьба за єдність України XIX – початок XX ст. К., 2007.
43. Сухий О. Галичина між Сходом і Заходом. Нариси історії XIX – початку XX ст. Львів, 1997.

44. Тейлор А. Габсбурзька монархія 1809 – 1918. Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини. Львів, 2002.
45. Українські політичні партії кінця XIX – початку XX ст. Програмні та довідкові матеріали. К., 1993.
46. Шандра В. Малоросійське генерал-губернаторство 1802-1856 рр. К., 2001. 355 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

Книги з історії України XIX ст.

http://www.npu.edu.ua/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=62&limit=500&limitstart=0&order=date&dir=DESC&Itemid=156&lang=ua

Карти українських земель у XIX ст.

<http://lesson-history.narod.ru/mapr3.htm>- исторические

Україна у XIX ст.

<http://ukrstor.com/ukrstor/pashaeva-galiziawrussovlit.html>-западная

Російська імперія XIX ст.

<http://xix-vek.ru/material/item/f00/s00/z0000003/index.shtml>-история

Історія Російської імперії у XIX ст. <http://lants.tellur.ru/history/>

Коллекция «Исторические документы» Российского общеобразовательного портала <http://historydoc.edu.ru/>

Виртуальный музей декабристов <http://decemb.hobby.ru/>

Династия Романовых <http://www.moscowkremlin.ru/romanovs.html>

Российский исторический журнал <http://www.istrodina.com/>

Проект Русский биографический словарь <http://www.rulex.ru/>

Всемирная история <http://www.historic.ru/>

<http://www.biografia.ru/>

История России XIX век <http://lesson-history.narod.ru/>

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад освітнього менеджменту, економіки, права тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;

- виконати індивідуальне завдання, підготовка якого є обов'язковою умовою допуску до екзамену.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 60 балів.

Політика щодо дедайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)).

У процесі навчання та при підготовці рефератів, індивідуальних завдань забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті	10	5	до 50
Самостійна робота: Підготовка до колоквиуму	1	10	до 10
Підготовка індивідуального завдання (реферату, презентації)	1	15	до 15
Складання екзамену			до 25
Усього:			до 100